Msumbiji, mfano bora wa thawabu ya vita

Mzalendo 4/10/87 p 5

KATIKA maeneo yenye vita katika sehemu mbalimbali duniani hutokea uharibifu wa mali nyingi pamoja na watu wengi kupoteza maisha yao. Wakati wa vita iwe ni vya wenyewe kwa wenyewe au uvamizi, wanaoathirika zaidi ni wanawake na watoto. Mfano mmoja ni ule wa Msumbiji, ambako mashambulizi yanayofanywa mara kwa mara na Makaburu wa Afrika Kusini yameathiri sana shughuli za utoaji huduma za afya kwa wananchi. Makala haya ya IPS yaliyoandikwa na Margarida Guitunga yanaeleza vita vinavyoathiri maisha ya watoto nchini humo.

MITA chache kutoka moja ya shule za mjini Maputo, watoto walikuwa wakiongozana na wazazi wao walikuwa wakisherekea 'Siku ya Kimataifa ya Watoto'. Lakini watoto Betinho (miaka 8) na Zita (miaka 2) wakati huo walikuwa wamefungiwa ndani ya chumba pamoja na mtumishi wao.

Betinho na dada yake, Zita, walifungiwa kwenye chumba hicho ili kuwaepusha kushuhudia mazishi ya wazazi wao, ambayo yalikuwa yakifanyika wakati wa sherehe hizo. Ingawa watoto hawa hawakujua nini hasa kinatokea, waliweza kukumbuka vurugu lililotokea wakati mama na baba yao walipokuwa wakiuawa na makomando wa Makaburu wa Afrika Kusini, siku tatu zilizopita, kabla ya kuzuiliwa kwenye chumba hicho. Mtumishi wao wa nyumbani, M. Ndossi, ndiye alikuwa shahidi wa pekee aliyeshuhudia mauaji hayo.

"Kabla ya kufanya mauaji hayo, wavamizi walimsukuma Betinho kwenye chumba alimokuwa analala na kukifunga. Zita alikuwa amelala katika chumba cha wazazi wake," Ndossi alisema.

Zita alizinduliwa usingizini na kilio cha wazazi wake, ambapo alikimbia na kukamata nguo ya mama yake lakini hakufanikiwa, kwani punde mama yake alianguka baada ya kupigwa risasi kwenye ziwa (titi).

"Baada ya mauaji hayo, makomando hao walichukua maiti hizo na kuzilaza kitandani, baadaye wakamchukua Zita na kumtupa hadi kuangukia maiti ya mama yake," Ndossi alisema.

Betinho na Zita hivi sasa wameungana na maelfu ya wenzao ambao ni yatima, haya yote yakiwa ni matokeo ya vita nchini Msumbiji.

Shirika la Umoja wa Mataifa linalotoa misaada kwa watoto (UNICEF) mwaka jana lilitoa ripoti iliyoeleza jinsi watoto wanavyoathiriwa na vita katika maeneo ya kusini mwa Afrika.

Ripoti hiyo ilisema kwamba ingawa ukame na matatizo ya kiuchumi ni moja ya mambo yanayohatarisha vifo vya watoto, vitendo vya kinyama vinavyofanywa na utawala wa Makaburu hasa nchini Angola na Msumbiji vimekuwa vikiongeza idadi kubwa ya vifo vya watoto.

Ingawa idadi ya watoto waliokimbiwa na wazazi wao na wale yatima ni ngumu kupata [illegible] lililotolewa na Wizara ya [illegible] mwaka 1984 ilielezwa kwamba idadi yao ni 3,000 katika majimbo ya Inhambane na Gaza peke yake. Tangu jarida hilo lichapishwe, vita dhidi ya magaidi wa MNR wanaosaidiwa na utawala wa Afrika Kusini, vimeenea nchini kote.

Ijapokuwa imatolewa misaada na serikali, watoto wa aina hiyo katika maeneo yaliyoathiriwa na vita bado watakabiliwa na matatizo kadiri uhasama unavyozidi.

Watoto yatima wapatao 1,500 wamepokelewa na familia ambazo zimejitolea kuwapatia misaada. Pia viongozi wa serikali za mitaa [illegible] wakipewa vifaa vya [illegible] familia za aina hiyo.

Ingawa hakuna takwimu zinazoonyesha idadi ya watoto waliouawa kutokana na vitendo vya majambazi hao, ripoti ya UNICEF ilisema kwamba watoto 16 hufa kila baada ya saa katika nchi za Angola na Msumbiji.

"Watoto walio wengi walikufa kutokana na madhara ya utapiamlo ambao ulisababishwa na ukosefu wa chakula, kuharisha kwa sababu mama zao walishindwa kuzuia ugonjwa huo, wengine surua kwa sababu hawakupatiwa chanjo za kinga," ripoti hiyo ya UNICEF ilisema.

Kutokana na matokeo ya vita nchini Msumbiji, asilimia 25 ya taasisi zinazoshughulikia masuala ya afya zimeharibiwa na kuwaacha mamilioni ya wananchi kubakia bila huduma za afya.

"Watoto ndio walioathirika zaidi kama kwamba wao ndio waliokuwa lengo kuu la vita hivyo," Marta Mauras, mwakilishi wa UNICEF Msumbiji aliliambia IPS.

Katika matukio mengi, magaidi wamekuwa wakiwavamia wananchi wakati wa usiku na kulazimika kukimbia na kuacha mali zao. Katika matukio ya aina hii, watoto wengi wamekuwa wakiachwa na wazazi wao ambapo wengi wamebaki wengine kuwa yatima baada ya wazazi wao kuuawa.

Miradi mingi ya maendeleo vijijini ambayo iliandaliwa au ilikuwa ikitekelezwa kwa manufaa ya watoto imeachwa kutokana na vita. UNICEF hivi sasa inasaidia miradi ipatayo 46 kwa bajeti ya karibu shilingi milioni 840, lakini "inakuwa vigumu kufikiria miradi hiyo inayosaidiwa na UNICEF kwani inabidi kuachwa kwanza," Mauras alisema.

[illegible]

Lakini alisema katika maeneo ambayo hayakuathiriwa vibaya na vita, mipango ya afya kwa watoto inafanikiwa. Kwa mfano, alisema katika jiji la Maputo lenye wakazi milioni moja, asilimia 90 ya watoto wote wameshapatiwa chanjo ya kinga dhidi ya magonjwa [illegible] ambacho ni kisababishi sana kwa Afrika

makala ya wanawake